

Entre la permissibilitat i el combat

Submarinisme econòmic

Diffícil de conèixer i difícil de combatre, l'economia submergida pot haver generat l'any 1989 entre el 15 i el 25% del PIB i un volum de 10 bilions de pessetes en tot l'estat, tot gaudint de la tolerància de les diferents administracions, que no saben com resoldre aquest problema.

No són ni un, ni dos ni tres el nombre de treballadors que realitzen la seva feina en unes condicions il·legals o al·legals perquè no tenen un contracte de treball, no cotitzen en la seguretat social, no realitzen els deguts descomptes d'IRPF o perquè realitzen feines des de casa en un mínim de condicions laborals. Després el producte del seu treball és comercialitzat a un preu molt baix.

L'economia submergida és tota aquella que es desenrotlla al marge de la llei, ja sigui perquè el treballador no està assegurat en l'empresa, perquè les instal·lacions i la higiene del lloc de treball no compleixen la normativa, o perquè la comercialització de determinats productes es fa de manera il·legal i per sota dels costos reals, a més d'altres irregularitats.

Hi ha empreses i treballadors que es troben en una il·legalitat formal més o menys coneguda i reconeguda, a la qual sembla que cap administració local, autonòmica o central, es veu amb cor d'en-dinsar-se.

Si bé no deixen de ser valoracions, el mateix Ministeri d'Economia de l'estat espanyol ha manifestat que l'any 1989 l'economia submergida havia mogut al voltant de 10 bilions de pessetes, és a dir, que representaria entre el 15 i el 25% del Producte Interior Brut (PIB), i hauria proporcionat 3 milions de llocs de treball, sense especificar si es tracta de tres milions de persones que treballen a temps parcial o a ple temps, cosa que podria semblar una mica exagerada, segons diverses fonts sindicals.

Una de les justificacions que es donen per argumentar la permissibilitat d'aquest tipus d'economia és que ha estat un recurs, una defensa, per a aquells sectors que en èpoques de crisi econòmica estaven en perill de desaparició, sectors amb necessitat de transformació o empreses que no podien continuar existint dins de

La campanya agrícola ocupa a mà d'obra difícilment controlable.

RAFA GIL

les regles del mercat normal.

En els anys de crisi econòmica, mentre l'índex d'atur s'elevava mes rere mes, d'una manera o altra la població activa sense feina s'espavilava per aconseguir tirar endavant, i una de les sortides majoritàries que sovint s'han trobat ha estat el recurs de l'economia submergida. En conseqüència, la majoria d'activitats d'economia submergida la realitzen els sectors de població més directament afectats per l'atur, és a dir les dones, els joves i els treballadors autònoms.

Ara bé, si l'economia submergida ha significat i encara és una de les possibilitats per obtenir uns ingressos i evitar així una major conflictivitat social, per un altre costat ha donat lloc a una cultura del frau a la qual s'han apuntat empresaris i treballadors.

Des del punt de vista de l'empresari, l'economia submergida és una manera més de reduir despeses i, per tant, poder competir en despeses globals. Algunes de les

pràctiques més corrents en aquests casos són la de no donar d'alta a la Seguretat Social a un treballador, no fer les retencions corresponents de l'IRPF, la precariedad d'instal·lacions, la manca d'higiene o subcontractar personal, entre altres.

Pel que fa al treballador, si no està donat d'alta en la Seguretat Social pot continuar inscrit en les llistes de l'INEM i podrà continuar cobrant el subsidi d'atur si li correspon; o bé realitzarà feines a casa amb el mínim d'estrís i d'inversió necessaris per assegurar una font d'ingressos o un doble sou si és que es tracta de fer hores extraordinàries.

És en aquest sentit que el sindicat CCOO a Catalunya opina que primer cal fer una distinció entre l'economia submergida de supervivència i la d'usura. És en aquest segon cas on els sindicats es mostren menys inflexibles a l'hora d'emprendre algun tipus de mesura.

Tot i així, el que no s'ha de fer, segons Ignasi Farreras, conseller de Treball de la

Generalitat de Catalunya, és emprendre mesures punitives i coactives. "No hem de combatre el fenomen amb càrregues de profunditat, afirma el conseller, perquè podria ser que en comptes de fer-la surar l'enfonséssim encara més, i llavors es perdrien llocs de treball". Es per això que tant l'administració catalana com els sindicats creuen que s'han de buscar solucions d'àmbit global.

MESURES D'ÀMBIT GLOBAL

Tant la Generalitat de Catalunya com els sindicats són partidaris de dur a terme mesures globals que incloguin tots els àmbits i sectors, però alhora han de ser unes iniciatives que aportin "una solució conjunta dels governs, sindicats i empresaris", afegeix Ignasi Farreras, "una resposta de tota la societat" i que, a més a més, s'efectuï en "àrees geogràfiques globals".

L'economia submergida és un fenomen que si bé és extens quant a diversitat de sectors i a nombre de treballadors afectats, està circumscrita a un àmbit local determinat perquè està lligada a empreses instal·lades en zones on predominen certs sectors de producció.

És per això que si es produeix un "atac

tres indrets i, a més, "la comunitat que aplicués les mesures s'empostraria notablement".

D'igual manera es pronuncien els empresaris catalans que es troben afectats per la competència deslleial que comporta l'economia submergida, en el sentit que si no s'actua conjuntament, el fenomen es traslladarà cap a una altra zona i no

les majoritàries a Catalunya, i aquelles activitats que no necessiten una forta inversió de capital i maquinària inicial, entre altres coses perquè són més fàcilment traslladables d'un lloc a un altre.

Les grans empreses també poden tenir treballadors sense contractar o sense donar d'alta a la Seguretat Social, però es preocupen més pel prestigi de la marca i

El treball a domicili o en petites instal·lacions és un àmbit clàssic per a l'economia submergida. RAFA GIL

Alguns tallers de "règim especial" acullen treballadors il·legalment. RAFA GIL

en profunditat" a l'economia submergida de tipus repressiu, que és la solució que preveu la legislació actual, llavors, en opinió del conseller, es produiria un desplaçament de les indústries de les zones on es realitza l'acció persecutòria cap a al-

s'haurà resolt el problema.

ELS SECTORS MÉS AFECTATS

L'economia submergida afecta sobretot les petites i mitjanes empreses, que són

el control de qualitat, i per aquest motiu procuren no incórrer en aquest tipus de delictes.

Ara bé, sempre hi poden haver desviacions fiscals, dobles comptabilitats o indústries auxiliars que treballen en unes condicions més irregulars.

Per sectors, els més afectats són el del tèxtil, amb els petits tallers o els treballs realitzats a casa; l'hostaleria, que sovint no dona d'alta els seus treballadors i ocupen a estrangers il·legals; el comerç, un sector que sovint el tiren endavant famílies senceres; el calçat, la construcció, l'agricultura i el transport de mercaderies, majoritàriament.

LA CE SE'N RESSENT

Cal tenir en compte que la Comunitat Europea comença a ressentir-se del problema que comporta l'economia submergida en el sentit que els països més desenvolupats no estan disposats a pagar pels menys desenvolupats, els quals són els que estan més afectats per aquest tipus d'economia.

A l'hora d' calcular les aportacions de cada estat al pressupost de la Comunitat

Europea, països com Alemanya, França o Anglaterra han demanat que la contribució es faci en relació al PIB (Producte Interior Brut) de cada país i no d'acord amb l'IVA, com s'ha anat fent fins ara. D'aquesta manera, els estats menys afectats per l'economia submergida no estarien en inferioritat de condicions respecte als països on aquesta té més incidència, com són els casos de

Quan al 1993 es permeti la lliure circulació dels ciutadans comunitaris es facilitarà indirectament també la mobilitat d'immigrants clandestins, i en aquest sentit ja hi ha països que han aixecat la veu d'alarma contra la possible allau de persones provinents dels antics països de l'Europa de l'Est i dels països àrabs.

Valencià (és a dir, uns 215.000) està en una situació irregular pel que fa a les seues cotitzacions a la Seguretat Social. Malgrat que el nombre d'autònoms és menor al d'assalariats; aquells representen la major borsa de frau.

Són les capes socials més baixes les que tenen un percentatge d'irregularitats més altes i fonamentalment són les persones que no tenen responsabilitats familiars (els joves) els que en major quantitat accedeixen a aquest tipus d'ocupacions.

La finalització dels contractes i els acomiadaments, a més de les regulacions de plantilla, són les causes més importants que, segons el mateix estudi, potencien la introducció dels treballadors en aquest sector econòmic. De fet, com més baixos són els ingressos que perceben els treballadors (entre 51.000 i 75.000 pessetes) més fàcil és caure en les feines no regulades.

Per sectors, l'agricultura, amb un 27'5 %, és el que major percentatge de frau té. Després se situen els serveis, amb un 20'9 %, la indústria, amb un 20'8 %, i finalment la construcció, amb un 18'5 %.

Per activitats, els serveis domèstics són, amb un 61'8 %, els que acaparen un major nombre de treballadors en situació d'economia submergida, mentre que el calçat i

Els continu boom de la construcció és una crida al treball fraudulent.

ARXIU

Grècia, Portugal, Itàlia i l'estat espanyol.

ELS IMMIGRANTS DE REREFONS

Hi ha sectors com el de la construcció, l'agricultura o els de serveis de neteja de clavegueram o jardins als quals els és difícil trobar personal actiu que estigui inscrit a les oficines de l'INEM i que vulgui treballar en aquestes tasques. "Cal reconèixer que la disponibilitat de tot aturat no és polivalent", assenyalava Ignasi Farreras.

Això comporta que les demandes de personal en determinats sectors siguin ateses per immigrants estrangers il·legals que treballen en condicions precàries, amb sous irrisoris i sense cap tipus de contracte ni permís. El que s'ha de fer, en opinió del conseller de Treball, és "reconèixer la immigració". La solució passa, segons la Conselleria de Treball, per dissecionar el mercat, estudiar quins són els sectors als quals no hi ha oferta de mà d'obra disponible malgrat la demanda, i veure si aquesta mà d'obra és exercida per immigrants. Si és així, "se'ls hauria de donar els permisos necessaris de residència" a partir dels quals podran obtenir un contracte de treball i uns sous més dignes".

Els petits negocis solen ser els receptors preferents de la mà d'obra il·legal.

ARXIU

VALÈNCIA LLUITA CONTRA EL FRAU

Segons un informe que la Generalitat valenciana va realitzar l'any 1987 (últim any en què es va fer un estudi d'aquest tipus), el 21'8 % dels treballadors del País

la confecció (tèxtil) ocupen un 41'1% i un 39'1% respectivament.

El lloc de treball és, en el 53'8 % de les ocasions, la pròpia casa, i la menor qualificació de la feina que s'elabora és un argument favorable per a la introducció del

treball negre en els diferents sectors.

L'Alcoià-Comtat és una de les comarques valencianes amb un major percentatge de treballadors integrats dins el *mercat negre*. És per això que es va crear una Taula d'Economia Submergida a l'Alcoià-Comtat, a la qual tenien representació els ajuntaments d'Alcoi, Muro i Concentània, i també els empresaris comarcals de la construcció, el tèxtil i el comerç, i els dos sindicats majoritaris, UGT i CCOO.

Segons Paco Molina, responsable d'economia submergida en la Unió Comarcal Alcoià-Comtat de CCOO del País Valencià, "aquesta no té un caràcter espontani, sinó que està estructurada i, a més, tendeix a augmentar".

Es per aquesta qüestió que Comissions Obreres ha iniciat aquest 11 d'abril una campanya de sensibilització contra l'economia submergida.

La Unió Comarcal, dins d'un informe elaborat al voltant de l'estudi realitzat per la Generalitat valenciana el 1987, estableix que s'ha de tendir cap a "un nou tractament de les regulacions d'ocupa-

El tèxtil es un dels sectors més afectats per l'economia submergida. ARXIU

ció, crisi, tancaments...", perquè amb la legislació actual "s'afavoreix la proliferació de tancaments, etc.", i aquesta és, segons el sindicat, "una de les principals causes de submersió".

Com a mesures per combatre aquestes irregularitats, el sindicat CCOO insta que "quan s'observe alguna responsabilitat jurídic-penal, l'administració es compromet a tramitar les actuacions contra les infraccions que es detecten de forma urgent". Igualment, aquest sindicat estableix que s'elaborin unes actes amb tota la relació d'aquestes irregularitats, en les quals "constarà el nom de la comercialitzadora".

Segons el sindicat CCOO, és "el foment de l'associacionisme cooperatiu i d'agrupació de les cooperatives", una de les mesures de política econòmica més necessària per aquesta tasca, fonamentalment el foment s'ha de centrar en els sectors i localitats més afectades.

Silvia Monfort i Daniel Hermosilla

Per viure al bell mig de la natura

Per fer nous amics

Per descobrir paisatges meravellosos

Per aprendre altres coses que les de l'escola

ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ
organitza les

COLÒNIES D'ESTIU

Enguany els llocs elegits són:

Campament d'EMPÚRIES (l'Empordà)

dies 15-25 de juliol, de 9 a 11 anys

Campament de PUIG-CERCÓS (el Berguedà)

del 10 al 20 de juliol, de 10 a 12 maig

Campament de LA RIBA (Terra Alta):

dies 5-15 de juliol, de 9 a 11 anys

dies 5-15 de juliol, de 12 a 15 anys

Campament de VALL D'ÀSCUA (El Pallars Sobirà)

dies 5-15 de juliol, de 9 a 11 anys

dies 5-15 de juliol, de 12 a 15 anys

Preu socis: 21.000 ptes.

Preu no socis: 26.000 ptes.

Informació i inscripció: C/ Moratín, 15-8.
46002 València. Tel. 351 17 27

una novel·la quasi màgica per a nois i noies
d'ALBERT DASÍ

EL GRAN INVISIBLE

Premi «Guillem Cifre de Colònia» 1990

El Gran Invisible, en el seu viatge per presidir el Gran Consell de la Màgia, ens mostra de prop els entranyables personatges del món meravellós del Circ.

Albert Dasi (Bètera 1959) és mestre de l'escola Gavina de València i aquesta és la seva tercera novel·la.

il·lustrat per PERE PRATS SOBREPÈRE

ELS GRUMETS DE LA GALERA n.º 101

La Galera